

نظر سنجی



از مجموعه دروس آموزشی یلدا

نظرسنجی چیست و چه نیست؟

نظرسنجی در ساده‌ترین بیان عبارت است از

سنجش نظر

تعداد محدودی از مردم یا جمعیت

برای فهمیدن نظر تمامی کسانی که

به آن جمعیت یا مردم تعلق دارند

نظر، جامعه، نمونه

نظرسنجی - همان طور که از نامش در زبان فارسی هم پیداست - اندازه‌گیری یا سنجش «نظر» مردم است. این جمله گرچه به نظر بدیهی می‌آید، اما در واقع می‌خواهد بگوید که نظرسنجی سنجش «واقعیت» یا چیزهای دیگری غیر از «نظر» مردم نیست.

در نظرسنجی معمولاً نظر یک جمعیت مشخص یا گروه معینی از مردم پرسیده می‌شود. برای نامیدن این جمعیت یا گروه معین از مردم، گاهی از تعبیر «جامعه» استفاده می‌شود. بنابراین، «جمعیت»، «مردم» و «جامعه» در نظرسنجی‌ها معنایی مشابه دارند. این سه تعبیر مختلف اشاره دارند به تمامی افرادی که در یک محدوده‌ی مشخص (مکانی، زمانی، موضوعی) قرار دارند.

وقتی خصوصیات کل یک جمعیت را می‌سنجیم، داریم «سرشماری» می‌کنیم. مهم نیست که این جمعیت، کل ساکنان یک کشور باشند یا کل اعضای یک اداره. اما در نظرسنجی‌ها معمولاً فقط نظر تعداد محدودی از کل جمعیت مورد سنجش قرار می‌گیرد. به این جمعیت محدود می‌گویند «نمونه». بنابراین در نظرسنجی‌ها معمولاً نظر افراد «یک نمونه» سنجیده می‌شود نه نظر کل جمعیت.

تفاوت نظرسنجی و نظرخواهی

اگر نظرسنجی را سنجش نظر تعداد محدودی از مردم/جمعیت برای فهمیدن نظر تمامی کسانی که به آن جمعیت/مردم تعلق دارند، بدانیم، آنگاه روشن است که خواستن نظر مردم بدون در نظر گرفتن این عناصر چهارگانه، هر چه باشد، «نظرسنجی» نیست.

به این ترتیب وقتی نظر افراد را، بدون در نظر گرفتن این موضوع که آیا آن‌ها «نمونه»ی درستی از کل «جمعیت» هستند، می‌پرسیم (هر قدر هم تعداد این عده زیاد باشد)، کار ما نظرسنجی به حساب نمی‌آید مگر - فقط مگر - آن که آن‌ها به شیوه‌ای انتخاب شده باشند که «مشت نمونه‌ی خروار» یا نمونه‌ی کوچک و دقیقی از جامعه یا جمعیت اصلی مورد نظر باشند.

تفاوت نظرسنجی و نظرسازی

خیلی‌ها، خصوصاً در جامعه‌ی ما، تلقی منفی‌ای از نظرسنجی دارند. برخی حتی بر این باورند که نظرسنجی‌ها، واقعاً سنجش نظر مردم نیست، بلکه ارائه‌ی گزارش‌های ساختگی است برای پیشبرد مقاصد خاص سیاسی. این عده‌ی بی‌باور، چندان هم قابل سرزنش نیستند. تجربه‌ی تلخ آنان یادآور همان گزارش‌های ساختگی است که نظرسنجی را بدنام و همسایه‌ی نظرسازی کرده است.

پیش آمده است که برخی از سازمان‌ها ارقامی را که بر هیچ پایه‌ی تجربی استوار نیست به عنوان نتایج نظرسنجی ارائه داده باشند. در این هم تردیدی نیست که برخی از سازمان‌ها و حتی افراد با اتکا به آمار و ارقام ساختگی عملاً «نظرسازی» می‌کنند و چیزهایی را که واقعیت ندارد به مردم نسبت می‌دهند. اینان برای درست جلوه دادن کار خود به گزارش‌هایی با آمار و ارقام و نمودارهای زیبا هم متوسل می‌شوند. ولی این کارها چیزی از ساختگی بودن کار آن گزارش‌ها نمی‌کاهد.

نظرسنجی، تبلیغات انتخاباتی نیست
نظرسنجی، کار اداری یا تشکیلاتی نیست
نظرسنجی، تحقیق فردی نیست
نظرسنجی، جاسوسی نیست